

PARMAKLIKLAR ÜLKESİ: MISIR 2018 İNSAN HAKLARI RAPORU

Önsöz

2018 yılı Mısır'da 4 idamla başlamıştı, yılın sonuna doğru bu rakam 81'e ulaştı. 2019 yılı da aynı şekilde başladı ve şubat ayı içinde Mısır'da 9 kişi idam edildi. Böylece Mısır bir kez daha bu türden olumsuz haberlerle dünya gündemine girdi. Batı'dan ve özellikle Avrupa'dan aldığı siyasi destekle insan hakları konusundaki ihlallerini artıran Mısır rejimi, idamlara ve hak ihlallerine 2013 yılından bu yana kesintisiz devam ediyor.

Bu rapor, Mısır rejiminin sadece 2018 yılı içindeki insan hakları ihlallerini özetleyen bir çalışma. Mısırlı hukukçular tarafından kurulmuş olan İmdat İnsan Hakları Kurumu tarafından

detaylı olarak hazırlanan *Parmaklıklar Ülkesi: Mısır 2018 İnsan Hakları Raporu*'nun özeti niteliğindeki bu çalışma, Mısır'daki karamsar tabloyu görmek için fazlasıyla veri sunuyor.

Yaşam Hakkı İhlalleri

1. Kanun Dışı Öldürmeler

Sina'da gerçekleşen yasa dışı ölümlerin sayısı ile ilgili veriler, 2018 yılında silahlı kuvvetlerin resmî sözcüsü tarafından yapılan 30 açıklamaya dayandırılmıştır. Bu ölümlerden 389'u silahlı güçler tarafından, 109'u diğer iç güçler tarafından gerçekleştirilmiştir.

İmdat İnsan Hakları Kurumu, silahlı güçler tarafından yasa dışı bir şekilde gerçekleştirilen çok sayıda ihlal tespit etmiştir. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir:

- 10.05.2018 tarihinde 2 çocuğun (8 yaşındaki Sahir Avde Hasan ve 11 yaşındaki Yasir Salim Selim) öldürülmüş, 3 çocuğun (9 yaşındaki İslam Avad Hasan, 7 yaşındaki Hasan Avad Hasan ve 4 yaşındaki Bilal Avad Hasan) da yaralanmış olduğu bilgisi, yerli kabileler tarafından paylaşılmıştır. Bu olaylar Şeyh Züveyd bölgesinin güneyinde kalan Ebu Zerai bölgesine pusu kurup konuşlanmış olan silahlı kuvvetlerin gerçekleştirdiği ağır silahlı bombardımandan sonra gerçekleşmiştir.
- 19.10.2018 tarihinde Vefa Ümmü Ali ve kocası Hasan Abdu Rabbi Nasiri öldürülmüştür. Vücutlarında askerî güçlerin çiftin evine düzenledikleri saldırı sırasında patlayan bombalardan kaynaklanan yanıklar tespit edilmiştir.
- 20.10.2018 tarihinde 6 vatandaş, kalıpçı olarak çalıştıkları yerden çıkmış evlerine giderken El Hadri bölgesindeki Semran mahallesi civarında, silahlı kuvvetlerin mermilerinin isabet etmesi sonucu hayatını kaybetmiştir. Ölenlerin isimleri şöyledir:
 1. Muhammed Nebil Atva - Kalıpçı
 2. Mithat Nebil Nevara - Kalıpçı
 3. Ahmed El Şetle - Kalıpçı
 4. Ahmed El Titi - Kalıpçı
 5. Ahmed Ramazan El Mulkih
 6. Bilinmiyor.
- 25.10.2018 tarihinde Ariş bölgesindeki çevre yolunda molotof kokteyli patlaması sonucu

2 inşaat işçisi hayatını kaybetmiş, 10 kişi de yaralanmıştır. Sina'daki silahlı kuvvetler tarafından gerçekleştirilen yasa dışı adam öldürme vakalarının toplamı 509'dur.

- İçişleri Bakanlığı'nın açıklamalarına göre 2018 yılında polis kuvvetlerince öldürülen sivillerin sayısı 271'dir.
- Polis kuvvetleri tarafından Sina bölgesinin kuzeyinde öldürülen sivil sayısı 144'iken, diğer bölgelerde polis tarafından öldürülen sivillerin sayısı 127'dir.

Hızlandırılmış Prosedürlerle Gerçekleştirilen İdamlar

- 2018'de idamları hakkında şer'i görüşün alınması için Cumhuriyet Kadısı'na sevk edilmeleri kararı verilen kişi sayısı 196'dır. Bir önceki yıl bu rakam 237 idi.
- 2018 yılında 19 farklı mahkemede haklarında idam karar verilen kişi sayısı 234'tür.
- Askerî mahkemelerde haklarında idam kararı verilen kişi sayısı 40'tır (19 şahsen, 21 gıyaben). 2017 yılında bu rakam 199 idi.
- Yargıtay'ın temyiz ettiği karar sayısı 68'dir. 27 kişi hakkındaki temyiz kararı kabul edilmiştir.
- Üst düzey askerî temyiz mahkemesi tarafından kabul edilen temyiz kararı sayısı 4'tür.

Tıbbi İhmallerden Kaynaklanan Ölümler

- 2018 yılında hapisanelerde ve tutuklama merkezlerinde kasıtlı olarak tıbbi ihmalle maruz bırakılarak öldürülen kişi sayısı 37'dir.
- Hapishanedeki hücrelerde tıbbi ihmallerden kaynaklanan ölümlerin sayısı 26'dır.

- Tura Hapishane Kompleksi'nde tıbbi ihmal-lerden kaynaklanan ölümlerin sayısı 11'dir. Bunların yanı sıra Akrep Hapishanesi'nde 2, Vadi El Natruk Hapishanesi'nde 4, Burc El Arab Hapishanesi'nde 3 ölüm vakası gerçekleşirken; Damanhur'daki İbadiye Hapishanesi, El Mansura, Gamasa, Tanta, Bursaid, El Zakazik ve El Feyum hapishanelerinin her birinde 1'er ölüm gerçekleşmiştir. Tutuklama merkezlerindeki tıbbi ihmal-lerden kaynaklanan ölümlerin sayısı da şu şekildedir:

1. Polis merkezlerinde 8 ölüm
2. Askerî üslerde 1 ölüm
3. Toplama kamplarındaki hastanelerde 2 ölüm

İşkence Sebebiyle Ölümler

2018 yılında hapishane ve tutuklama merkezlerinde işkenceye bağlı olarak gerçekleşen ölümlerin sayısı 8'dir.

2. Kaybolma Olayları

- 2018 yılı boyunca 2.867 kişinin ortadan kaybolduğu belirlenmiştir. Bu kişilerden 43'ünü küçük kız çocukları ve kadınlar oluştururken, 13'ünü de erkek çocukları oluşturmaktadır. Bu rakam 2017 yılında 2.171 idi.
- 2018 yılında çeşitli mahkemelerde ve tutuklama merkezlerinde tutuldukları bilinen kişi sayısı 2.091'dir.
- 2018 yılında ortadan kaybolduktan sonra salıverilen kişi sayısı 6'dır. Bunlardan 3'ü kadındır.
- 2018 yılında ortadan kaybolduktan sonra bedenleri ortadan kaldırılan kişi sayısı 11'dir.

- 2018 yılında kaybolma vakalarının en çok görüldüğü grup, 191 kayıp ile 18-30 yaş aralığındaki gençlerdir. 30-45 yaş arasındaki kayıp sayısı 105'tir. Emniyet güçleri tarafından evlerinden zorla alınan ve kendilerinden haber alınamayacak şekilde kaybedilen vatan-daş sayısı 286'dır. Cadde ve sokaklarda tutuklandıktan sonra kaybolan kişi sayısı 97'iken, iş yerlerinden alınıp götürülen kişi sayısı 74'tür. Bunların tutuklanma ve kaçırılma yerleri farklılık göstermektedir.

3. Keyfî Tutuklamalar

- 2018'de keyfî bir şekilde tutuklananların sayısı 1.209'dur. Bunların 44'ü kadın, 4'ü çocuktur.
- Tutuklamaların büyük bölümü Şarkıye bölgesinde yaşanmıştır. Bu bölgedeki tutuklama sayısı 456'dır. Beheyra bölgesinde 316, Giza'da ise 105 tutuklama gerçekleşmiştir. 45-60 yaş grubu ise, 119 kişiyle keyfî tutuklamaların en çok yapıldığı yaş grubudur. Ardından 95 kişiyle 30-45 yaş grubu gelmektedir. 18-30 yaş grubunda ise 87 kişi keyfî tutuklamaya maruz kalmıştır.
- İş yerlerinden alınarak tutuklanan vatandaşların sayısı 110, sokaklardan alınarak tutuklananların sayısı ise 53'tür. Keyfî tutuklamalar diğer yerlerde de gerçekleşmiştir.

4. Kadın Hakları İhlalleri

- 2018'de gerçekleştirilen kadın hakları ihlallerinin toplamı 280 vaka olarak kayıtlara geçmiştir.
- Tutuklanmalarının ardından kaybolan genç kız ve kadın sayısı 43'tür.
- Keyfî tutuklanmalara maruz kalan genç kız ve kadın sayısı 44'tür.

- Tıbbi ihmallere maruz kalan genç kız ve kadın sayısı 9'dur.
- Olağanüstü mahkemeler tarafından hüküm giydirilmiş kadın sayısı 33'tür.
- Terörist grupların listelerinde isimleri yer alan ve terörist gruplarca alıkonulan genç kız ve kadın sayısı 151'dir.

5. Çocuk Hakları İhlalleri

- Çocuk hakları ihlallerinin toplamı 66 vaka olarak kayıtlara geçmiştir.
- Hak ihlaline uğrayan erkek çocuk sayısı 60'tır.
- Hak ihlaline uğrayan kız çocuk sayısı 6'dır.
- Yaşları 3 ila 15 arasında değişen ve olağanüstü mahkemeler tarafından hüküm giydirilmiş çocuk sayısı 46'dır.
- Tutuklanmalarının ardından kaybolan çocuk sayısı 3'ü kız olmak üzere 13'tür.
- 2 yaşına gelmeden ailelerinden alınıp kaybedilen çocuk sayısı 2'dir.
- 7 olan temyiz yaşı gelmeden alınıp kaybedilen çocuk sayısı 4'tür. Bunların 3'ü kız çocuğudur.
- Keyfî tutuklamalara maruz kalan çocuk sayısı 4'tür. Bunların 1'i kız çocuğudur.
- Tıbbi ihmallere maruz kalan çocuk sayısı 1'dir.
- İşkenceye uğrayan çocuk sayısı 1'dir (Babası hakkında bilgi almak için işkence edilen 10 yaşında bir çocuk).
- Terörist grupların listelerindeki çocuk sayısı 1'dir.
- Sina'nın kuzeyindeki evlerine 2018'in Mayıs ayında düzenlenen top saldırılarının ardından 3 çocuk hayatını kaybetmiştir. Ayrıca Sina'nın kuzeyindeki çocuklar kendilerinden haber alınamayacak şekilde hâlâ rehin tutulmaktadır.

6. Keyfî Hazırlanan Terör Listeleri ve El Konulan Mallar

- 2018 yılı içinde 3.786 kişinin isimleri, 13 ekleme kararıyla terörist listelerine eklenmiştir.
- İsimleri listelere eklenen kız çocukları ve kadınların sayısı 151'dir.
- Haklarında terörist listelerine eklenme kararı verilen 1.789 kişi hakkında temyiz kararı çıkarılmış olup ilk temyiz kararının ardından Yargıtay'ın kabulüyle yeniden listeye eklenenlerin sayısı 1.538'dir.
- Özel mülke yönelik ihlaller ise şu şekildedir:

Bazı mal ve mülklerin 2014 Anayasası 35. Maddesi gereğince devlet hazinesine geçirilmesine kararı verilmiştir. Bu mal ve mülklerden bazıları şöyledir:

1.589 şahsi mal

Çeşitli faaliyetler gösteren 118 şirket

1.133 sivil toplum kuruluşu

104 okul

33 internet sitesi ve uydu kanalı

7. Bazı Meslek Gruplarına Yönelik İhlaller

Avukatlar

- 2018 yılında avukatlara yönelik gerçekleşen ihlallerin toplamı 97'dir.
- 2018'de yasa dışı bir şekilde öldürülen avukat sayısı 1'dir.
- 2018'de olağanüstü mahkemeler tarafından hakkında idam karar çıkarılan avukat sayısı 1'dir.
- 2018'de tutuklanarak kaybedilen avukat sayısı 25'tir.

- 2018’de keyfî tutuklamaya maruz kalan avukat sayısı 54’tür.
- 2018’de olağanüstü mahkemeler tarafından hüküm giydirilmiş olan avukat sayısı 11’dir.
- 2018’de hapishanelerde ve tutuklama merkezlerinde ihlallere maruz kalan avukat sayısı 6’dır.

Öğretmenler

- 2018 yılında hukuki ihlallere maruz kalan öğretmen sayısı 253’tür. Aralarında 10 okul müdürü ve yöneticisi ve farklı eğitim kurumlarında idari görev yapan 14 kişi bulunmaktadır.
- Şarkıye bölgesindeki okullarda çalışan öğretmenler bu tür ihlallere en çok maruz kalanlardır. Bunların sayısı 135 olarak tespit edilmiştir. Benzer şekilde Beheyra ilinde de 45 ihlal tespit edilmiştir.
- Keyfî tutuklamalara maruz kalan öğretmen sayısı 135’tir (5’i müdür, 10’u idareci).
- Tutuklanmalarının ardından kaybolan öğretmen sayısı 78’dir (71’i öğretmen, 3’ü müdür, 4’ü idareci).
- Evli ve 3 çocuk babası (Huneyn 10, Ammar 8, Besme 6 yaşında) olan hattat, idareci ve öğretmen 41 yaşındaki Ahmet Abdulmunim’in infazı, 325 numaralı “2015 İskenderiye Askerî Cinayetleri Kefr El Şeyh Stadyumu” davasında kararlaştırılan idam hükmü gereğince gerçekleştirilmiştir.
- 3 öğretmen hakkında daha idam kararı çıkarılmıştır. 1’i müdür olmak üzere 5 öğretmen tıbbi ihmaller sebebiyle hayatını kaybetmiştir. Bunlardan 2’sinin bedeni halen ailelerine teslim edilmemiştir.

Öğrenciler

- İmdat İnsan Hakları Kurumu 2018 yılında öğrencilere yönelik toplam 257 ihlal tespit etmiştir. Bu ihlallerden 235’i erkek öğrencilere, 22’si kız öğrencilere yönelik gerçekleşmiştir.
- 2018 yılında haklarında idam kararı verilen toplam öğrenci sayısı 10’dur.
- 2018’de haklarında nihai ve kesin idam kararı verilen öğrenci sayısı 7’dir.
- 2018’de idam kararı uygulanan öğrenci sayısı 1’dir.
- Tıbbi ihmallerden dolayı hayatını kaybeden öğrenci sayısı 1’dir.
- Tutuklandıktan sonra kendilerinden haber alınamayan öğrenci sayısı 115’tir. Bunların 4’ü kız öğrencidir.

İhlal Türü	Vaka Sayısı	
Kanun Dışı Öldürme	828	
İdam Hükümleri	İhlal Türü	Vaka Sayısı
	Gerçekleştirilmiş idamlar	14
	Nihai hükümler	41
	Nihai olmayanlar	193
Müftüye sevk edilenler	196	
Tutuklanarak Kaybedilme	2.867	
Keyfî Tutuklanma	1.209	
Kadın Hakları İhlalleri	280	
Çocuk Hakları İhlalleri	66	
Avukat Hakları İhlalleri	97	
Öğretmen Hakları İhlalleri	253	
Öğrenci Hakları İhlalleri	257	
Terörist Listelerine Alınma	3.786	

- Keyfî tutuklamalara maruz kalan öğrenci sayısı 63'tür. Bunların 11'i kız öğrencidir.
- Olağanüstü mahkemeler (terör faaliyetleri büroları) tarafından yürütülen davaların ardından 43 öğrenci hüküm giymiştir. "Cumhuriyet Başsavcısına Suikast" davasında verilen idam cezalarından 4'ü müebbet hapis cezasına çevrilmiştir. "Dimyat Kızları" davasında hüküm giymiş olan 7 kız da bu öğrenciler arasındadır.
- 08.09.2018 tarihinde Kahire Ceza Mahkemesi 22 öğrenciyi Rabia El Adeviye'de yaptıkları oturma eyleminden dolayı 5 sene hapis cezasına çarptırmıştır.
- Tıbbi ihmallerden dolayı hayatını kaybeden öğrenci sayısı 9'dur.
- Hapishanelerde işkence gören öğrenci sayısı 8'dir.

Sonsöz

Bugün Mısır'da yaşanan insan hakları ihlallerinin çok ciddi boyutlara ulaştığından hiç şüphe

yoktur. Mısır rejimi, huzur ve güvenliğe hasret olan halkını bastırmayı kendisine politika olarak belirlemiştir. Rejim, bu ihlalleri durdurmak veya sınırlandırmak yerine bu ihlallerin gerçekleştirildiğini, bu tür uygulamaların günlük hayatın parçası olduğu gerçeğini reddetmeyi seçmiştir. Oysa ülkede bu tarz ihlallerin sistematik bir şekilde devam ettiği inkâr edilemez bir gerçektir. 2013 yılından bu yana devam eden bu süreç ve gerçekleştirilen ihlallerin boyutu, statülerine bakılmaksızın yönetimdekiler dâhil tüm faillerine uluslararası mahkemelerde ceza ve yaptırımlar uygulanmasını gerektiren insanlığa yönelik birçok suçun işlendiği gerçeğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu minvalde masumlara yönelik gerçekleştirilen bu ihlallerin belgelenmesi ve kanıtlarının paylaşılması ayrıca önem arz etmektedir.

Bu noktada insanlar yaralarını iyileştirinceye, onurlarını yeniden kazanıncaya ve zulmü ortadan kaldıracak güce sahip oluncaya kadar, bütün boyutlarda çaba gerektiren uluslararası bir hareketin desteği büyük önem taşımaktadır.

Çeviren: İbrahim Mercan